

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Josefa Baxy, JUDr. Milana Kamlacha, JUDr. Karla Šimky a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobkyně: **X. A. Q.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 28. 11. 2005, č. j. 36 Az 260/2004 - 30,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. 11. 2005, č. j. 36 Az 260/2004 – 30, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalovaný jako stěžovatel domáhá zrušení shora uvedeného rozsudku Krajského soudu v Brně, kterým bylo zrušeno jeho rozhodnutí ze dne 8. 12. 2004, č. j. OAM-3127/VL-20-ZA04-2004. Tímto rozhodnutím nebyl žalobkyni udělen azyl pro nesplnění podmínek uvedených v § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu) a bylo rozhodnuto, že se na ni nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 citovaného zákona. Krajský soud dospěl v daném řízení k závěru, že žalovaný nedostatečně zjistil skutkový stav věci, neboť součástí správního spisu nebyl žádný doklad, z něhož by vycházel při hodnocení příběhu žalobkyně. Podle krajského soudu uplatňování tzv. politiky jednoho dítěte může být za určitých podmínek vnímáno jako pronásledování ve smyslu § 2 odst. 5 zákona o azylu. Skutečnosti tvrzené žalobkyní tak mohly být azylově relevantními a pokud k nim žalovaný neprovedl potřebná dokazování, nezjistil řádně skutkový stav věci. Obdobnou výtku učinil krajský soud i ve vztahu k překážce vycestování podle § 91 zákona o azylu.

Stěžovatel v kasační stížnosti výslovně uvádí, že uplatňuje důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“). Zdůrazňuje,

že skutečnosti týkající se odchodu ze země vylíčili žalobkyně i její manžel rozdílně, navíc i sama žalobkyně si ve svých výpovědích odporuje. Oba manželé pak nebyli schopni tyto rozdíly vysvětlit. Stěžovatel poukazuje na to, že žalobkyně uvedla, že byla donucena k interupci ve zdravotnickém zařízení ve městě Ch. a její manžel pak uvedl, že žalobkyně potratila samovolně ve městě W. Stěžovatel rovněž odkázal na několik rozsudků Nejvyššího správního soudu, z nichž podle něho plyne, že regulace porodnosti v Číně nemá diskriminační charakter a nelze ji tedy považovat za pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu. Také podle zprávy MZV USA o dodržování lidských práv z roku 2004 již v Číně nejsou praktikována nátlaková opatření typu nucených potratů nebo sterilizací. Pokud jde o námitku žalobkyně, že jí byl zbořen dům, tak tu shledává stěžovatel velice nepravděpodobnou. Také zdůrazňuje, že žalobkyně má v zemi původu dítě, o jehož osud neprojevuje žádný zájem a že na území České republiky pobývala nelegálně od května 2003 do října 2004, kdy byla zadržena cizineckou policií a bylo jí uděleno správní vyhoštění. Žádost žalobkyně o azyl je tak účelová a má sloužit k legalizaci jejího pobytu. K obavám z návratu do země původu odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 8. 2005, sp. zn. 5 Azs 120/2005, podle něhož regulace porodnosti v zemi původu není důvodem pro vyslovení překážky vycestování. Navrhuje proto, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

Žalobkyně nevyužila možnosti se ke kasační stížnosti vyjádřit.

Vzhledem k tomu, že rozhodnutí krajského soudu bylo vydáno po nabytí účinnosti zákona č. 350/2005 Sb. (tj. po 13. 10. 2005), postupoval zdejší soud již podle s. ř. s. ve znění novelizovaném uvedeným zákonem. Nejvyšší správní soud se proto ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a je tedy přijatelná. Nejvyšší správní soud se vymezení institutu přijatelnosti kasační stížnosti ve věcech azylu podrobně věnoval např. ve svých usneseních ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, případně ze dne 4. 5. 2006, č. j. 2 Azs 40/2006 - 57, (obě dostupná na www.nssoud.cz), kde dospěl k závěru, že o přijatelnou kasační stížnost se prakticky může jednat v následujících typových případech:

- 1) Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.*
- 2) Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně.* Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.
- 3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit tzv. *judikatorní odklon.* To znamená, že Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.
- 4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele.*

O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud:

- a) Krajský soud ve svém rozhodnutí *nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu* a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu.

b) Krajský soud *v jednotlivém případě hrubě pochybil* při výkladu hmotného či procesního práva.

K tomu je třeba poznamenat, že i v případě, kdy je stěžovatelem Ministerstvo vnitra, lze považovat kasační stížnost za přijatelnou, pokud by bylo shledáno zásadní pochybení krajského soudu při výkladu hmotného nebo procesního práva, případně pokud by krajský soud nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu. Přijatelnost by byla konstatována bez ohledu na to, že by takovým pochybením krajský soud zásadně nemohl zasáhnout do hmotně-právního postavení stěžovatele (Ministerstva vnitra). Trval-li by totiž Nejvyšší správní soud striktně na podmínkách uvedených ve výše citovaných usneseních pod bodem 4, odmítal by veškeré kasační stížnosti podávané Ministerstvem vnitra z důvodu postupu krajského soudu v rozporu se zákonem, či ustálenou soudní judikaturou, jako nepřijatelné, neboť by neshledal dopad tohoto pochybení krajského soudu do hmotně-právního postavení Ministerstva vnitra. Takový přístup by dozajista nebyl žádoucí. V zájmu zajištění zákonného spravedlivého a předvídatelného rozhodování soudů je tedy třeba v případě, že krajský soud nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu nebo pokud hrubě pochybil při výkladu hmotného a procesního práva, považovat kasační stížnost podanou Ministerstvem vnitra za přijatelnou. Ostatně respektování právního názoru krajského soudu ministerstvem v dalším řízení jistě může mít dopad i na postavení žadatele o azyl i na aplikaci zákona v obdobných azylových případech.

Tak tomu bylo i v daném případě. Nejvyšší správní soud totiž dospěl k závěru, že krajský soud v daném případě postupoval v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího správního soudu. Přitom se jedná o pochybení takové intenzity, že kdyby k němu nedošlo, věcné rozhodnutí krajského soudu by bylo odlišné. Kasační stížnost byla tedy shledána přijatelnou.

Poté, co byla kasační stížnost shledána přijatelnou, mohl se Nejvyšší správní soud zabývat zde uvedenými důvody, přičemž důvodnost kasační stížnosti posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.).

Stěžovatel výslovně uplatňuje důvod obsažený v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. (*nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé*), konkrétně však namítá, že krajský soud postupoval v rozporu se zákonem a judikaturou Nejvyššího správního soudu, pokud jeho rozhodnutí zrušil a uložil mu provést další dokazování. Taková námitka však bude spíše podřaditelná pod důvod kasační stížnosti uvedený v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. (*tvrzená nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení*).

Ze správního spisu k tomu vyplynulo, že žalobkyně požádala o udělení azylu dne 27. 10. 2004 a jako důvod uvedla, že z Číny odjela proto, aby se vyhnula interrupci. Poukazovala na to, že čekala druhé dítě a proto se rozhodla odjet ze země, avšak ještě před odjezdem spontánně potratila. Rozhodla se však přesto odjet, neboť chce mít v zahraničí ještě jedno dítě; do České republiky přicestovala nelegálně v květnu 2003. Požádat o azyl se však rozhodla až poté, co jí bylo uloženo správní vyhoštění. Azylovým řízením si chce legalizovat pobyt. Jak vyplynulo z protokolu, při pohovoru konaném dne 24. 11. 2004 žalobkyně uvedla, že z Číny odešla proto, že nebyla schopna vydělat na obživu a také proto, že chtěla mít s manželem ještě jedno dítě v zahraničí. Zároveň uvedla, že by chtěla v zahraničí vydělat dost peněz, aby si v Číně mohla postavit dům a mít ještě jedno dítě. Žalobkyně také

uvedla, že když chtěla mít v Číně druhé dítě, musela jít na potrat a z místního zastupitelstva zbořili dům její matky, kde spolu se svým manželem žila. K potratu došlo v nemocnici ve městě Ch. a donutili ji k tomu lidé z místního zastupitelstva, kteří mají na starosti populační politiku. K dotazu žalovaného, proč neřešila svůj problém přestěhováním v rámci Číny, uvedla, že chtěla jet do České republiky, protože zde měla známé. V případě návratu do vlasti se obává toho, že by se neuživili a že by museli zaplatit pokutu za druhé dítě. Žalovaný žalobkyni azyl neudělil pro nesplnění podmínek uvedených v § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona o azylu rozhodl, že se na ni nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 citovaného zákona. Výpověď žalobkyně shledal nedůvěryhodnou pro četné rozpory ve svých sděleních a ve výpovědích jejího manžela. Podle žalovaného žalobkyně o azyl žádá z důvodu legalizace svého pobytu.

Nejvyššímu správnímu soudu je z úřední činnosti rovněž známo, že manžel žalobkyně požádal o azyl téhož dne jako ona, rovněž až po více než ročním pobytu v České republice ve snaze zlegalizovat si zde pobyt. Ve shodě s manželkou uvedl, že z Číny odešli proto, že tam nemohli mít druhé dítě. Další výpovědi se však již lišily. Manžel žalobkyně tvrdil, že jim žádný dům zbourán nebyl, nýbrž že v domě jeho rodičů (nikoli rodičů žalobkyně), kde žili poničili nábytek a rozházeli věci. Také uvedl, že žalobkyně „potratila svévolně,“ zřejmě ve městě W., když utíkali. Kromě finančního postihu za druhé dítě by jim v Číně nic nehrozilo. V případě návratu do vlasti se obává, že by se neuživili a zdůrazňuje, že je pro něho důležité legalizovat pobyt v České republice. Žalovaný manžel žalobkyně rozhodnutím ze dne 8. 12. 2004, č. j. OAM-3130/VL-20-ZA07-2004, azyl neudělil ze stejných důvodů jako v případě žalobkyně. Krajský soud v Brně pak rozsudkem ze dne 23. 11. 2005, č. j. 55 Az 264/2004 - 23, zamítl žalobu proti tomuto rozhodnutí a Nejvyšší správní soud rozhodnutím ze dne 30. 1. 2007, č. j. 2 Azs 57/2006 - 50, kasační stížnost proti zamítavému rozsudku krajského soudu odmítl jako nepřijatelnou podle § 104a s. ř. s.

Pokud jde o důvody uplatněné v kasační stížnosti, je třeba předně zdůraznit povinnost správního orgánu v řízení o udělení azylu respektovat základní pravidla řízení, vyplývající z § 3 správního řádu (zákona č. 71/1967 Sb.) vyjadřující v obecné formě hlavní zásady správního řízení, rozvedené a konkretizované v dalších zákonných ustanoveních. V řízení o azylu je však rozhodující pro posouzení naplnění zákonných podmínek, ale i pro rozsah dokazování, uvedení důvodů žadatelem v žádosti, při pohovoru, nebo v jiných podáních učiněných do vydání rozhodnutí. Je to žadatel, který se domáhá udělení azylu, který tvrdí určité skutečnosti, na jejichž základě by mu mělo být vyhověno. Správní orgán tedy zjišťuje skutečnosti rozhodné pro udělení azylu v rozsahu důvodů, které žadatel v průběhu správního řízení uvedl.

Namítá-li stěžovatel, že v daném případě již nebylo třeba provádět další dokazování, neboť i bez něho je zřejmé, že v případě žalobkyně nelze hovořit o pronásledování ve smyslu zákona o azylu, Nejvyšší správní soud s ním plně souhlasí. Odkazuje k tomu na svůj rozsudek ze dne 16. 8. 2005, č. j. 5 Azs 120/2005 - 60, www.nssoud.cz, kde zdůraznil, že *tzv. politika jednoho dítěte uplatňovaná čínskou vládou v sobě obsahuje na straně jedné právo státu na regulaci porodnosti, na druhé straně může být podle okolností považována za pronásledování ve smyslu zákona o azylu, je-li provázena např. nucenou sterilizací či kastrací*. Žádné takové skutečnosti však žalobkyně ani její manžel netvrdili, nýbrž hovořili pouze o hrozící pokutě. Zdejší soud v citovaném rozsudku rovněž upozornil na možnost řešení uvedené problematiky *přesídlením na venkov do jiné oblasti Číny*. Této možnosti však žalobkyně ani její manžel nevyužili, přestože mohli. Navíc při sdělení podstatných skutečností si odporuje jak sama žalobkyně (v žádosti o azyl uvedla, že druhé dítě potratila

spontánně, avšak při pohovoru k důvodům této žádosti už hovořila o nuceném potratu v nemocnici), tak je odlišně líčí její manžel (okolnosti potratu, zničení domu a jeho vlastnictví). Oba manželé pak nebyli schopni tyto rozdíly vysvětlit. Za této situace je pochybnost žalovaného o věrohodnosti výpovědi žalobkyně i jejího manžela zcela na místě.

V daném případě je také relevantní, že se v České republice žalobkyně i s manželem zdržovali nelegálně téměř rok a půl (od května 2003 do října 2004) a o azyl požádali teprve poté, co jim bylo uloženo správní vyhoštění. Jakkoliv totiž není v zákoně o azylu stanovena žádná lhůta, ve které je cizinec povinen o azyl požádat, Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 20. 10. 2005, č. j. 2 Azs 423/2004 – 81, www.nssoud.cz, konstatoval, že *o azyl je nutno žádat bezprostředně poté, co má k tomu žadatel příležitost, a to nejen z hlediska zeměpisného, ale i časového. V opačném případě, tedy při podání žádosti o azyl s výrazným časovým odstupem po vstupu na území státu, kde mu může být ochrana formou azylu udělena, lze předpokládat, že důvody podání žádosti se již nemusejí shodovat s důvody odchodu ze země původu, což může cizince z poskytnutí azylu vyloučit podobně, jako žádost v jiné, než první bezpečné zemi.* Z uvedeného je zřejmé, že k tomu, aby žádost o udělení azylu mohla být úspěšná, je třeba, aby cizinec o udělení azylu požádal neprodleně po svém příchodu do země. V daném případě tak žalobkyně ani její manžel neučinili a časovou prodlevu nijak neobjasnili. Naopak skutečnost, že o azyl požádali až po obdržení správního vyhoštění, nasvědčuje spíše tomu, že se azylovou procedurou snaží zabránit svému nucenému odchodu z České republiky (to ostatně i výslovně potvrdili ve správním řízení, kde jak žalobkyně, tak její manžel, přiznali, že o azyl žádají s cílem legalizace svého pobytu). Nejvyšší správní soud za této situace plně souhlasí se žalovaným, že jeho rozhodnutí je vydáno na základě dostatečně zjištěném stavu věci a v souladu se zákonem.

Nezanedbatelnou skutečností je v daném případě také to, že za skutkově shodných okolností (tj. v případě manžela žalobkyně) tentýž krajský soud rozhodl odlišně, neboť v případě žalobkyně rozhodnutí žalovaného zrušil, avšak v případě jejího manžela potvrdil zákonnost postupu žalovaného a žalobu zamítl.

Nejvyšší správní soud tedy shledal v daném případě postup krajského soudu nezákonným a důvod kasační stížnosti uvedený v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. naplněným.

Protože Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně a vrátil věc tomuto soudu k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem v tomto rozhodnutí ve smyslu § 110 odst. 3 s. ř. s.

V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti ve smyslu § 110 odst. 2 s. ř. s.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. ledna 2007

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu